

# Ηροδότου Ιστορίαι

## Η Γυναίκα του Κανδαύλη (I 7-13)

Μετάφραση Δ. Ν. Μαρωνίτη

7 Ἡ δὲ ἡγεμονία οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. [2] Ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὕστατος. [3] Οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοὶ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος, ἀπ' ὅτε οὗτος, πρότερον Μηίων καλεόμενος. [4] Παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος, ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεᾷ ἀνδρῶν ἕτα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου.

8 Οὗτος δὲ ὢν ὁ Κανδαύλης ἡράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός, ἐρασθεὶς δὲ ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. Ὡστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα, τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικός ὑπερεπαινέων. [2] Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρὴν γὰρ Κανδαύλη γενέσθαι

Ἡ ἡγεμονία των Ηρακλειδῶν πέρασε στα χέρια της γενιάς του Κροίσου, στους Μερμνάδες, ως εξής. Ἦταν ο Κανδαύλης, που οι Ἕλληνες τον λένε Μυρσίλο, τύραννος των Σαρδίων και ἀπόγονος του Αλκαίου, γιου του Ηρακλή. Γιατί ο Ἄγρων, γιος του Νίνου γιου του Βήλου γιου του Αλκαίου, ἐγένε πρῶτος Ηρακλειδῆς βασιλιάς των Σαρδίων· ο Κανδαύλης, ο γιος του Μύρσου, τελευταίος. Ὅσοι βασιλεύσαν στη χωρὰ αὐτὴ πρὶν ἀπὸ τον Ἄγρωνα ἦταν ἀπόγονοι του Λυδοῦ, γιου του Ἄτη, ἀπὸ ὅπου πῆρε ο λυδῖος λαὸς ολόκληρος τὸ ὄνομα του, αὐτὸς που πρῶτα ὀνομαζόταν Μηίων. Ἀπὸ αὐτοὺς και με τη συγκατάθεση τους πῆραν τὴν ἀρχή, στηριγμένοι σε χρησμό, οἱ Ηρακλεῖδες, που ἡ γενιά τους κρατοῦσε ἀπὸ μία δούλη του Ἰαρδάνου και ἀπὸ τον Ηρακλή, και που βασιλεύσαν εἴκοσι δύο γενεῖς, πεντακόσια πέντε χρόνια — κάθε γιος κληρονομώντας τὴν ἀρχή ἀπὸ τον πατέρα του, ως τον Κανδαύλη, τὸ γιο του Μύρσου.

Αὐτὸς λοιπὸν ο Κανδαύλης ἐρωτεύθηκε τὴ γυναῖκα του, και ἐρωτευμένος μαζί της πίστευε πως ἡ γυναῖκα του εἶναι πολὺ πιο ὁμορφη ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες. Ἀπὸ μια τέτοια πίστη —γιατί ἓνας ἀπὸ τους δορυφόρους του ἦταν ο Γύγης, ο γιος του Δασκύλου, που εἶχε κερδίσει τὴν εὐνοία του— σ' αὐτὸν λοιπὸν τον Γύγῃ ἐμπιστευόταν ο Κανδαύλης τὶς πιο σπουδαίες υποθέσεις του, παινώντας ξεχωριστὰ και τὴν

κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε. "Γύγη, οὐ γὰρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἶδος τῆς γυναικός (ᾧτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν), ποίεε ὅπως ἐκείνην θεήσασαι γυμνήν." [3] Ὁ δ' ἀμβώσας εἶπε "δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγίεια, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. [4] Πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ· ἐν τοῖσι ἐν τόδῃ ἐστί, σκοπέειν τινὰ τὰ ἐωυτοῦ. Ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην, καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων."

ομορφιά της γυναίκας του. Δεν πέρασε πολὺς καιρὸς —γιατί ἦταν γραμμένο του Κανδαύλη να κακοπάθει— κι ἔλεγε μια μέρα του Γύγη: "Γύγη, ἐπειδὴ δε νομίζω πως πείθεσαι σε ὅσα σου λέω για την ομορφιά της γυναίκας μου (στα αὐτιά συμβαίνει οἱ ἀνθρώποι να πιστεύουν λιγότερο ἀπ' ὅτι στα μάτια τους), δέξου να την δεις ἐκείνη γυμνή". Αὐτὸς ὅμως ἀναφώνησε κι εἶπε: "Κύριε μου, τί λόγο ἀρρωστημένο μου λες, παρακινώντας με, την κυρά μου να την δω γυμνή; Μα ἀπὸ τη στιγμή που μια γυναίκα βγάζει το ρούχο της, ἀφήνει ἀκάλυπτη και την ντροπή της. Απὸ τα παλιὰ χρόνια βρήκαν οἱ ἀνθρώποι γνώμες σοφές, που πρέπει να μας διδάσκουν· μια ἀπὸ αὐτές εἶναι και τούτη: να κοιτάζει καθένας τη δουλειά του. Ἐγὼ δέχομαι πως ἐκείνη εἶναι ἀπὸ ὅλες τις γυναῖκες ἡ πιο ὁμορφη, και σου ζητῶ να μη ζητάς πράγματα ἀνομα".

- 9 Ὁ μὲν δὴ λέγων τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένηται κακόν, ὃ δ' ἀμείβετο τοῖσιδε. "Θάρσσε, Γύγη, καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὡς σέο πειρώμενος λέγω λόγον τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μὴ τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. Ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. [2] Ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὀπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω. Μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. Κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἓν ἕκαστον ἐκδύνουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. [3] Ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχη ἐπὶ τὴν εὐνὴν κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένη, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ σε

ἔτσι μιλώντας δοκίμαζε να το ἀποφύγει, ἀπὸ φόβο μήπως τον βρεῖ κάποιο κακὸ. Εκείνος ὅμως πήρε ξανά το λόγο κι εἶπε: "Θάρρος, Γύγη, και μη φοβάσαι οὔτε ἐμένα, πως ἴσως θέλοντας να σε δοκιμάσω κάνω μια τέτοια πρόταση, οὔτε και τη γυναίκα μου, μήπως ἀπὸ κείνη σε βρεῖ κάποιο κακὸ. Γιατί ἐγὼ ἔτσι καλὰ θα στήσω τη μηχανή ἀπὸ την ἀρχή, ὥστε ἐκείνη να μην πάρει εἰδηση ὅτι ἐσὺ την εἶδες. Μόνος μου θα σε στήσω μέσα στο δωμάτιο που κοιμόμαστε, πίσω ἀπὸ το ἀνοιχτὸ θυρόφυλλο· ἀμέσως μετὰ ἀπὸ μένα θα ἐλθει και ἡ γυναίκα μου για ὕπνο. Κοντὰ στην εἰσοδο βρίσκεται ἓνα θρονί· πάνω σ' αὐτὸ βγάζοντας ἓνα πρὸς ἓνα τα ρούχα της θα τα ἀποθέσει και θα μπορέσεις ἔτσι με ὅλη σου την ἡσυχία να τη

ὄψεται ἰόντα διὰ θυρέων."

10 Ὁ μὲν δὴ ὥς οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἔτοιμος· ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἶκημα. Καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. Ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης. [2] Ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο ἰούσης τῆς γυναικός ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρεε ἔξω, καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα. Μαθοῦσά δὲ τὸ ποιηθέν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἀνέβωσε αἰσχυνθεῖσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νοῶ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεα. [3] Παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροις καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνόν ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέρει.

11 Τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδέν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε. Ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὥρα πιστοὺς ἐόντας ἐωυτῇ, ἐτοίμους ποιησαμένη ἐκάλεε τὸν Γύγεα. Ὁ δὲ οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι ἦλθε καλεόμενος· ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθε, ὅκως ἢ βασιλεία καλέοι, φοιτᾷν. [2] Ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκητο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε. "Νῦν τοί δυὼν ὁδῶν παρεουσέων Γύγη δίδωμί αἶρεσιν, ὁκοτέρην βούλει τραπέσθαι. Ἡ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας ἐμέ τε καὶ τὴν βασιλῆϊν ἔχε τὴν Λυδῶν, ἡ αὐτὸν σε αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ, ὥς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ τοῦ λοιποῦ ἴδῃς τὰ μὴ σε δεῖ. [3] Ἀλλ' ἦτοι κείνόν γε τὸν ταῦτα

θαυμάσεις. Ὅταν προχωρήσει ἀπὸ τοῦ θρόνι πρὸς τὸ κρεβάτι, καὶ βρεθείς πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τῆς, μόνος σου κοῖτα ἀπὸ κει καὶ πέρα να μὴ σε δεῖ που θα γλιστράς ἀπὸ τὴν πόρτα".

Λοιπὸν ὁ Γύγης, μια καὶ δε γινόταν να ξεφύγει, δέχτηκε. Καὶ ὁ Κανδαύλης, ὅταν εἶδε πως εἶναι ὥρα γιὰ ὕπνο, ἔμπασε τὸν Γύγη στο δωμάτιο, καὶ ἀμέσως ὕστερα παρουσιάστηκε καὶ ἡ γυναῖκα του. Τὴν ὥρα που μπήκε κι ἀπόθετε τὰ ρούχα τῆς, τὴ θαύμαζε ὁ Γύγης. Μόλις ὥστόσο βρέθηκε πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τῆς, καθὼς ἡ γυναῖκα προχωροῦσε στο κρεβάτι, γλίστρησε να βγεῖ ἔξω. Ὅμως τὸ μάτι τῆς γυναίκας τὸν ἐπίασε τὴν ὥρα που ἐκεῖνος ξεγλιστροῦσε. Ἐνίωσε τί τῆς εἶχε κάνει ὁ ἀντρας τῆς, ἐντούτοις οὔτε φώναξε, παρ' ὅλη τὴν ντροπὴ τῆς, οὔτε καὶ ἐδείξε πως τὸ κατάλαβε, ἔχοντας στο νου τῆς να ἐκδικηθεῖ τὸν Κανδαύλη. Γιατί στους Λυδοὺς, ὅπως ἐπίσης καὶ στους ἄλλους βαρβάρους, εἶναι ντροπὴ μεγάλη ἀκόμη καὶ ἓναν ἀντρα να τὸν δουν γυμνό.

Τότε λοιπὸν ἡ βασίλισσα δίχως να δεῖξει τὸ παραμικρὸ κράτησε τὴν ψυχραιμίᾳ τῆς. Ἀλλὰ μόλις ξημέρωσε, εξασφάλισε τὴν συμπαράστασις ἐκείνων τῶν ὑπηρετῶν που τοὺς ἤξερε να τῆς εἶναι ἀπόλυτα ἐμπιστοί, καὶ ἐστείλε να φωνάξουν τὸν Γύγη. Καὶ αὐτὸς, δίχως να τοῦ περάσει ἀπὸ τὸ μυαλὸ ὅτι ἡ βασίλισσα ξέρει τὸ πρᾶγμα, ἦλθε στὴν πρόσκλησις τῆς. Γιατί συνήθιζε καὶ πρὶν, κάθε φορὰ που ἐκείνη τὸν καλοῦσε, να ἐρχεται κοντὰ τῆς. Μόλις ἐφτασε ὁ Γύγης, τοῦ μίλησε ἡ γυναῖκα καὶ εἶπε: "Τώρα δύο δρόμοι σου ἀνοίγονται, Γύγη, καὶ σου δίνω τὸ δικαίωμα να πάρεις ὅποιον ἀπὸ τοὺς δυο θέλεις· ἡ σκότωσε τὸν Κανδαύλη καὶ πάρε

βουλεύσαντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμέ γυμνὴν θεησάμενον καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα." Ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε τὰ λεγόμενα, μετὰ δὲ ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδέειν διακρίναι τοιαύτην αἵρεσιν. [4] Οὕκων δὴ ἔπειθε, ἀλλ' ὥρα ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολλύναι ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι· αἰρέεται αὐτὸς περιεῖναι. Ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε. "Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέω καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ." [5] Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη "ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμή ἔσται ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμέ ἐπεδέξατο γυμνὴν, ὑπνωμένῳ δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται."

εμένα και τη βασιλεία των Λυδών, ἢ ο ἴδιος ἀμέσως τώρα πρέπει να πεθάνεις, για να μη βλέπεις στο εξής, με την τυφλή σου υπακοή στον Κανδαύλη, ὅσα δε σου επιτρέπεται. Αλλά ἡ ἐκεῖνος που τα μηχανεύτηκε αὐτά πρέπει να αφανιστεῖ, ἢ ἐσύ που εμένα με εἶδες γυμνή, κάνοντας μία πράξη ἀπρεπῆ". Ο Γύγης στην αρχὴ τα ἔχασε με τα λόγια της, ὕστερα την παρακαλοῦσε να μην τον φέρει στην ἀνάγκη να κάνει μια τέτοια ἐκλογή. Παρ' ὅλα αὐτὰ δεν την ἔπειθε κι ἐβλεπε ὅτι ἡ ἀνάγκη πραγματικά τον πίεζε να διαλέξει: ἢ να σκοτώσει τον κύριο του ἢ να αφήσει να τον σκοτώσουν αὐτὸν οἱ ἄλλοι — διαλέγει να ζήσει ο ἴδιος. Τότε λοιπὸν πρόσθεσε την ἀκόλουθη ἐρώτηση: "Ἀφοῦ με ἀναγκάζεις να σκοτώσω τον αφέντη μου, κι ας μην το θέλω, πες μου να ἀκούσω με ποιο τρόπο θα του επιτεθούμε". Καὶ ἐκείνη πήρε το λόγο καὶ εἶπε: "Ἀπὸ το ἴδιο μέρος θὰ ῥθει το χτύπημα, ἀπὸ ὅπου καὶ κείνος με ἔδειξε γυμνή· πάνω στον ὕπνο θα τον βρεῖ".

12 Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γενομένης (οὐ γὰρ ἐμετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι ἢ Κανδαύλεα) εἶπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί, καὶ μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. [2] Καὶ μετὰ ταῦτα ἀναπαυομένου Κανδαύλεω ὑπεκδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.

Ὄταν κατέστρωσαν το σχέδιο, καὶ εἶχε για καλά νυχτώσει (γιατί δεν εἶχε τρόπο πια ο Γύγης να ξεφύγει οὔτε καὶ υπήρχε λύση να ἀπαλλαγεί, ἀλλὰ ἐπρεπε ἢ τον εαυτό του να ἀφανίσει ἢ τον Κανδαύλη), ἀκολουθοῦσε στον κοιτῶνα τη γυναῖκα που του ἔδωσε ἓνα μαχαίρι καὶ τον ἐκρυσσε πίσω ἀπὸ το ἴδιο ἐκεῖνο θυρόφυλλο. Μετὰ, την ὥρα που ο Κανδαύλης κοιμόταν, πετάχτηκε πίσω ἀπὸ την πόρτα καὶ τον σκότωσε — ἔτσι πήρε καὶ τη γυναῖκα του καὶ τη βασιλεία του ο Γύγης. Τον θυμήθηκε τον Γύγη καὶ ο Ἀρχίλοχος ο Πάριος, που ἔζησε στα ἴδια χρόνια, σε ἓνα του στίχο.

13 Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. Ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ

Κέρδισε ἔτσι ο Γύγης τη βασιλεία καὶ ἐγίνε κρατερός με δελφικὸ χρησμό. Γιατί καθὼς οἱ Λυδοὶ πήραν

δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω  
πάθος καὶ ἐν ὄπλοισι ἦσαν,  
συνέβησαν ἐς τῷτο οἷ τε τοῦ Γύγεω  
στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἦν μὲν  
τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα  
εἶναι Λυδῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν, ἦν  
δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς  
Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. [2] Ἀνεῖλέ τε  
δὴ τὸ χρηστήριον καὶ ἐβασίλευσε  
οὕτω Γύγης. Τοσόνδε μέντοι εἶπε ἡ  
Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς  
τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω.  
Τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ  
βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα  
ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ.

βαριά το πάθος του Κανδαύλη και  
σήκωσαν τα όπλα, ήρθαν τελικά σε  
συμβιβασμό οι στασιαστές του Γύγη  
και οι υπόλοιποι Λυδοί με τον όρο,  
αν το μαντείο δεχτεί να γίνει αυτός  
βασιλιάς των Λυδών, τότε να  
βασιλεύσει, αλλιώςτικα να δώσει πίσω  
στους Ηρακλίδες την αρχή. Το  
μαντείο δέχτηκε κι έτσι βασίλευσε ο  
Γύγης. Τόσο μονάχα πρόσθεσε η  
Πυθία· ότι θα πέσει η εκδίκηση των  
Ηρακλειδών στον πέμπτο απόγονο  
του Γύγη. Όμως στο λόγο αυτόν  
ούτε οι Λυδοί ούτε οι βασιλιάδες  
τους δεν έδωσαν σημασία, παρά  
μόνον όταν εκπληρώθηκε.

Από το βιβλίο "Ηρόδοτος, Επτά Νουβέλες και Τρία Ανέκδοτα", Αγρα 1981.  
Ευχαριστώ τον κ. Δ. Ν. Μαρωνίτη για την άδεια του να δημοσιευτούν τα δύο κείμενα  
στον Μ. Απόπλου.